
Kako knjižnice mogu pridonijeti ostvarivanju otvorenog pristupa?

Iva Melinščak Zlodi

Knjižnica Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Knjižnice

- knjižnice su iznimno svjesne problema dostupnosti (*accessibility*) i problema priuštivosti (*affordability*) - zbog svoje uloge u nabavi i posredovanju znanstvene literature
 - imaju iskustvo i potrebna znanja za izgradnju i održavanje informacijskih servisa
-

Big Deal - veliko rješenje s neugodnim posljedicama

- okrupnjivanje u nabavljanju znanstvenih časopisa
 - pretplate u paketima
 - knjižnice u konzorcijima
 - pripajanja izdavačkih kuća
 - povećana očekivanja korisnika
 - veći broj dostupnih časopisa
 - smanjena fleksibilnost knjižnica
 - iz proračuna RH: 23.614.527 kn (2012.)
-

Časopisi

Povećani pritisak znanstvene javnosti u smjeru OA dovodi do različitih oblika prilagodbi kod izdavača:

- OA časopisi (oni koji naplaćuju APC i oni koji su besplatni u oba smjera)
 - institucijska članstva (za objavljivanje)
 - hibridni časopisi (*double dipping*)
 - "predatorski časopisi"
 - SCOAP3
-

Repozitoriji

- okupljaju znanstvene radove po nekom kriteriju i osiguravaju njihovu javnu dostupnost
 - tematski (arXiv, RePEc, SSRN, E-LIS)
 - institucijski (primjer: <http://dspace.mit.edu/>)
 - institucijski repozitoriji
 - tamo gdje radovi izvorno nastaju i gdje ih je lakše prikupiti
 - knjižnica po funkciji - opisuje, osigurava i čuva
 - važnost standarda u opisima, formatima, protokolima - zbog interoperabilnosti (više nije važno gdje se neki digitalni objekt nalazi, omogućeno je višekratno korištenje)
-

Institucijski repozitorij

- samo-arhiviranje (jednostavnost unosa)
 - različite vrste radova, različite verzije, različiti formati
 - dobrobit za autore i ustanovu
 - regulacija dostupnosti (otvorenosti) - ovisno o autorskim pravima ([Sherpa/Romeo](#))
 - primjer: [Repozitorij Filozofskog fakulteta u Zagrebu](#)
-

Što je točno otvoreni pristup?

Open access spectrum

- korištenje u različite svrhe
 - licence i zaštita autorstva
 - vremenski odmak
 - računalna čitljivost i pravo ponovne upotrebe
-